

sammentrængt og bearbejdet form, særlig må man fremhæve D. H. Wulffs fortjenstfulde arbejde: *Statistiske Bidrag til Vendelbo Stifts Historie* (1872-74), som også rummer andre indberetninger og fortsat er af værdi. Wulffs materiale er nylig blevet udnyttet i Viggo Hansens disputats: *Landskab og bebyggelse i Vendsyssel* (1964). Men der er god grund til at påskønne, at vi nu har en fuldstændig udgave af dette stof. Man får ikke blot oplysning om jordegodsejerne i de enkelte sogne, men om samtlige beboelser, foruden gårde og bol også gadehuse, og desuden tallet på samtlige decimanter (tiendeydere) i forhold til antallet af beboelser. Enkelte præster nævner ligefrem de forskellige beboeres navne, og ind imellem gemmer sig forskelligartede historisk værdifulde oplysninger, til eksempel en notits som denne: Item nogle store jordhuse, som bor gamle folk udi, der ligger udi forte og fælled (indberetn. 1568, Lødderup sogn, Mors). Den er ikke uden socialhistorisk perspektiv. Andre steder kan man finde oplysninger om sandflugtens hærgen, markernes forfatning, møller osv.

Det er en bog, som vil blive til gavn og glæde for såvel lokal- som rigshistorikere.

Paul G. Ørberg.

H. K. Kristensen: Gamle sydvestjyske fiskerlejer. Et bidrag til vestkystfiskeriets historie. (Skrifter nr. 1, udgivne af Historisk Samfund for Ribe amt, 1965). 217 s.

Et selvstændigt erhverv har fiskeriet ikke altid været; men det har, som bekendt, ind i mellem haft meget stor økonomisk betydning som f. eks. i Skånemarkedets og Nibefiskeriets tid. Det område, H. K. Kristensen dækker med sin nye bog: kyststrækningen fra Nymindegab til Husum, opnåede aldrig en tilsvarende placering – til gengæld er det så meget mere

egnet som udgangspunkt for en generel skildring af fiskernes og fiskeriets vilkår. For det er faktisk det, der på trods af den lokale indsnævring her er givet.

På en grund af omfattende kildestudier i såvel danske som tyske arkiver – og megen læsning skildrer Kristensen vestkystfiskeriets udvikling fra middelalderen til ca. 1900, da erhvervet med de nye og store både helt skiftede karakter. Han gennemgår de enkelte lejer, har endog Helgoland med, redegør for fartøjer, redskaber og fangstformer, for fiskehandelen og for livet i det hele taget ude i det land, der, før det blev sommerhus- og feriecentrum, virkelig var barskt og ugæstmildt.

Det er et imponerende arbejde, der som type vil være af overordentlig værdi for andre af tilsvarende karakter – og det rækker langt ud over den geografiske afgrænsning.

Finn H. Lauridsen.

Aage Bonde (red.): Soldat i Viborg 1865-1965. (Viborg byhistoriske arkiv, Centralbiblioteket). 1965, 119 s. i 4°.

I anledning af Viborgs 100-års jubilæum som garnisonsby er udgivet dette skrift (et mindre antal eksemplarer er i handelen, pris 20,50 kr.). Redaktøren, overbibliotekar Aage Bonde indleder med et rids af garnisonens historie, hvori redegøres for hvilke afdelinger og højere stabe, der i perioden har haft hjemsted i byen, hvilke talmæssige styrker, der har været tale om, hvor de har haft til, og hvilke forbindelser der har været med byens civile liv. Efter dette følger en række kapitler, der tilsammen kunne have haft titlen »soldaterliv i Viborg«. For de ældste afsnits vedkommende er det optryk af tidligere offentliggjorte erindringer, men allerede fra 1890'erne er det erindringer nedskrevet på redaktionens foranledning til denne lej-